

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KREITI YA 12

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA BORARO (P3)

NOFEMERE 2011

MEPUTSO: 100

NAKO: 2½ diiri

Palomoka ya matlakala a dipotšišo ke 5.

DITAELO

1. Lephephe le, le arotšwe ka DIKAROLO tše THARO, e lego ya A, ya B le ya C.

KAROLO YA A:	Ditaodišo	(50)
KAROLO YA B:	Ditšweletšwa tša tirišano tše telele	(30)
KAROLO YA C:	Ditšweletšwa tša tirišano tše kopana	(20)

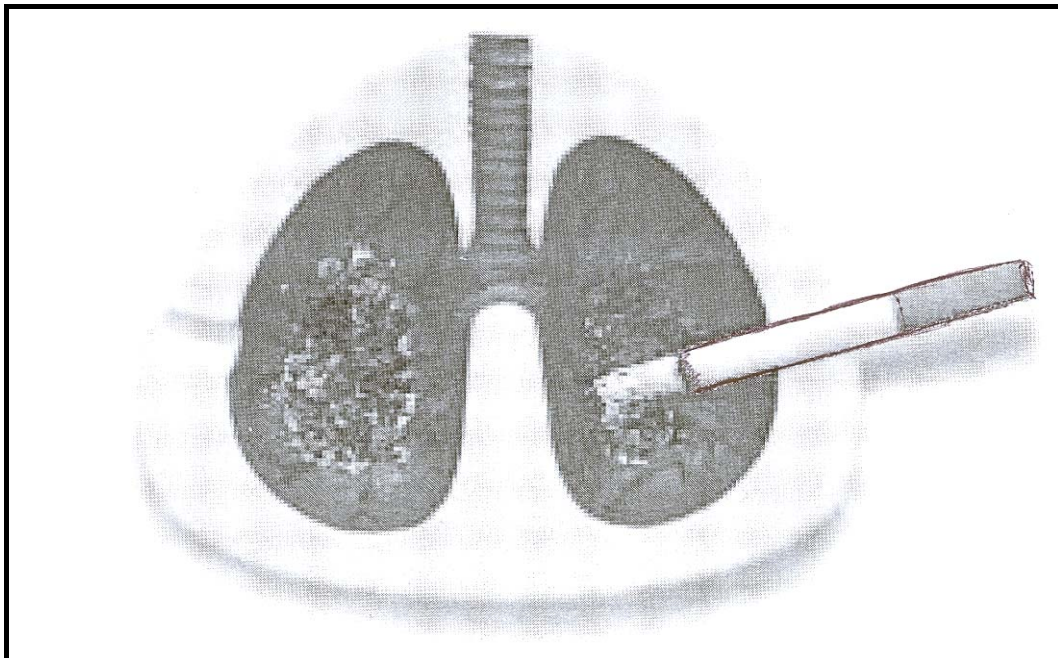
2. Araba potšišo e TEE karolong ye nngwe le ye nngwe.
3. Šomiša polelo yeo o lekwago ka yona.
4. Thoma karolo ye NNGWE le ye NNGWE letlakaleng le LEFSA.
5. Beakanya (ka tsela ya mmepe wa monagano, seswantšho, mantšu a bohlokwa le tše dingwe) o be o badišiše le go dira palobohlatse. Peakanyo ya gago e tšwelele pele ga taodišo ya gago.
6. Peakanyo e bonagale gabotse. E laetše ka go thala mothalo wa go putla.
7. Šomiša metsotso ye e ka bago 80 go KAROLO YA A, ye 40 go KAROLO YA B le ye 30 KAROLONG YA C.
8. Dikarabo di nomorwe go swana le dipotšišo.
9. Efa karolo ye nngwe le ye nngwe hlogo ya maleba.
10. Ngwala ka bothakga le ka mongwalo wa go balega.

KAROLO YA A: DITAODIŠO**POTŠIŠO 1**

Kgetha e TEE go dihlogo tše seswai tše di latelago gomme o ngwale taodišo ya botelele bja mantšu ao e ka bago a 250 go iša go a 300.

Taodišo e rulaganywe ka lenaneo la go swana le mmepe wa monagano goba lenaneo leo le ka go thušago go rulaganya. O tla fiwa meputso ya go **rulaganya** le **palobohlatse**.

- 1.1 Mathata a theknolotši. [50]
- 1.2 Ke ikgantšha ka go ba Moafrika. [50]
- 1.3 Go phela ka go kgopela go a lapiša, motho o kgonwa ke sa gagwe. [50]
- 1.4 Ikgaogantšhe le Mekitlana. [50]
- 1.5 Bafsa ba na le maatla a go rarolla mathata a ka mehla. [50]
- 1.6 Boithaopo bo ka tliša tharollo kabong ya ditirelo. Dumela goba o ganetše. [50]
- 1.7 Lebeledišiša seswantšho se sa ka tlase gomme o ngwale taodišo ka sona.

[E tšwa go: www.who.com/portal/lungcancer]

[50]

1.8 Lebeledišiša seswantšho se sa ka tlase gomme o ngwale taodišo ka sona.

<p>Ga a na kgetho O kgole le gae, bagwera le ba lapa.</p>		<p>O gapeletšega go gweba ka mmele gore motho yo mongwe a hume.</p>
<p>Se dumelele se se go diragalela. Gape o se dumelele se diragalela le bana ba bangwe.</p>		
<p>GO UTSWA BANA LE BASADI KE BOKGOBA BJA SELEHONO</p>		

[50]

PALOMOKA YA KAROLO YA A: 50

KAROLO YA B: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE TELELE

POTŠIŠO 2

Araba potšišo e TEE go tše nne tše di latelago. Botelele bja karabo ya gago e be mantšu a 120 go iša go a 150 (diteng fela).

- 2.1 O rekile maswi lebenkeleng, ge o fihla gae wa lemoga gore maswi ao a fetilwe ke nako. Ngwalela ralebenkele **lengwalo** leo ka lona o tšweletšago ngongorego ya gago mabapi le seo. [30]
- 2.2 Morutiši yo a bego a le ruta o rola modiro. O kgopetšwe go tlo fa **polelo**. Ngwala polelo yeo o tlogo e fa moletlong woo wa taelano. [30]
- 2.3 Bahlwekiši ba mebila ga ba hlwekiše mebila ya geno ka tshwanelo. Ngwalela molaodi wa mmasepala **memorantamo** wo ka ona o ngongoregago ka seo. [30]
- 2.4 O mongwaledi wa Lekgotlataolo la Sekolo. Le swaragane le go lokišetša baithuti leeto la go ya lewatle. Ngwala **lenaneothero le metsotso ya kopano** ya lekgotla la mafelelo pele ga leeto leo. [30]

PALOMOKA YA KAROLO YA B: 30

KAROLO YA C: DITŠWELETŠWA TŠA TIRIŠANO TŠE KOPANA

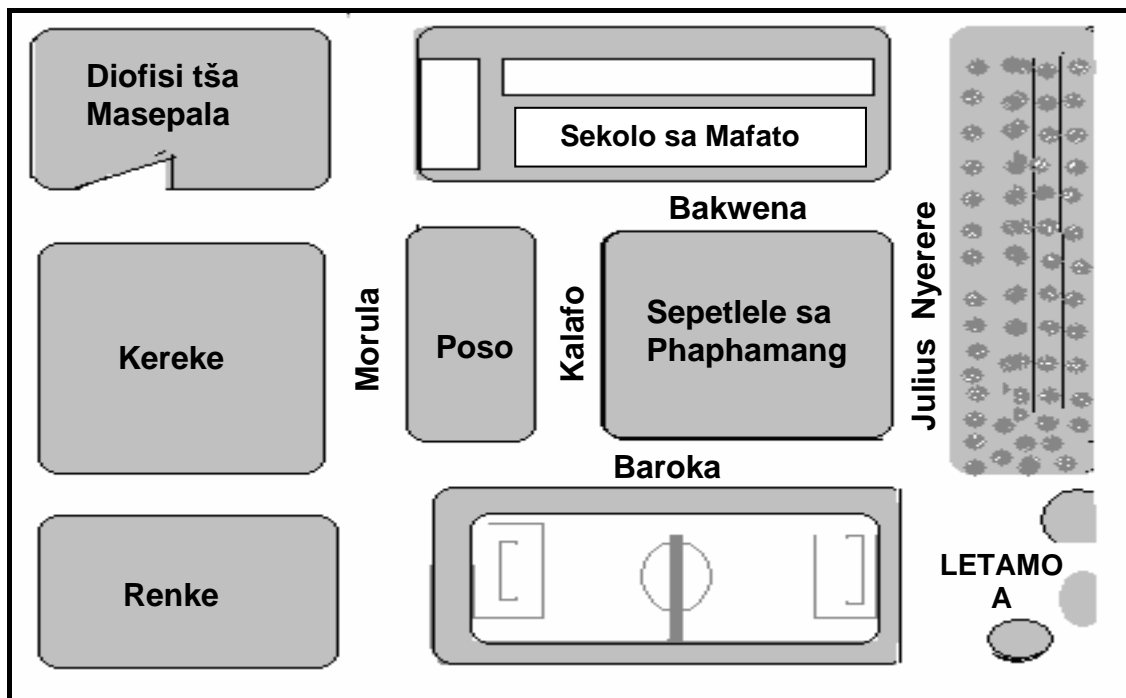
POTŠIŠO 3

Araba potšišo e TEE go tše tharo tše di latelago. Botelele bja karabo ya gago e be mantšu a 80 go iša go a 100.

3.1 Ngwala **papatšo** ya mošomo wa go hlokomela bareki lebenkeleng la bojelo. [20]

3.2 Sekolo sa lena se ile sa rulaganya kampa ya matšatši a mahlano go itokišetša ditlhahlobo tša mafelelo a ngwaga. O bile yo mongwe wa baithuti bao ba tšwago fao, ngwala ditiragalo tša letšatši ka letšatši ka gare ga **pukutšatši**. [20]

3.3 Mogwera wa gago o go etetše, gomme o nyaka go ya diofising tša Masepala. Mo fe ditšhupetšo go tloga **LETAMONG LA A**.

[20]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 20
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 100